

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Exploring the life of amulets in Palestine: from healing and protective remedies to the Tawfik Canaan Collection of Palestinian Amulets

Garcia Probert, M.A.

Citation

Garcia Probert, M. A. (2021, December 1). *Exploring the life of amulets in Palestine: from healing and protective remedies to the Tawfik Canaan Collection of Palestinian Amulets*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3245902>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3245902>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

In 1995 doneerden de dochters van Taufiq Canaan 1379 objecten aan Birzeit Universiteit (BZU). Deze objecten maakten onderdeel uit van de amuletten die Canaan verzamelde gedurende een periode van bijna vijftig jaar (van 1905 - 1947). Canaan verzamelde ook amuletten op verzoek. Deze zijn nu opgenomen in de collecties van het Pitt Rivers Museum in Oxford en het Museum voor Volkenkunde in Dresden. Omdat BZU de amuletten als één verzameling heeft opgenomen werd besloten om het de Tawfik Canaan Collection of Palestinian Amulets te noemen, *Majmū'a tawfiq kan'ān li l-ḥujub al-filasṭīniya* in het Arabisch. Dit is een unieke collectie die niet alleen het grootste aantal Palestijnse amuletten ter wereld verzameld door één persoon bevat, maar ook de beschrijvingen over de amuletten. Daarnaast komen de typen objecten in de verzameling niet vaak voor in andere collecties, die vooral afkomstig zijn van de elite, volledig beschreven zijn met teksten uit de Koran, of elementen bevatten die te maken hebben met waarzeggerij of magie. De collectie die Taufiq Canaan samenstelde bevat objecten die gebruikt werden in het dagelijks leven van boeren, semi-nomaden en stedelingen in Palestina. De amuletten variëren van hele simpele uit de natuurlijke omgeving gepakte objecten tot objecten die gemaakt zijn met bijzondere technieken waarin de materialen op een zeer onderscheidende manier worden toegepast.

De onderzoekers die de verzameling bestudeerden benaderden het als één geheel, alsof deze vanaf het begin al zo gepland is geweest. En omdat alle objecten van het label 'amulet' zijn voorzien, zijn zij alleen begrepen als krachtige objecten voor het verkrijgen van bescherming tegen het kwaad en tegenslag, om ziekte af te wenden of te genezen, of om geluk te brengen. In dit kader heeft onderzoek zich vooral gericht op de functie waarin Canaan als arts in geïnteresseerd was; als objecten die werden gebruikt in traditionele / volksgeneeskunde. Ondanks dat veel van de amuletten verzameld werden buiten Palestina, bepaalde het label 'Palestijnse amuletten' hun rol als symbool van nationale identiteit.

Het werk van Canaan vormt een belangrijke bron voor het begrijpen van het gebruik van amuletten in het Palestina aan het begin van de twintigste eeuw. Wij moeten zijn werk beschouwen als onderdeel uitmakend van de debatten die kenmerkend zijn voor de tijd waarin hij leefde. Tegenwoordig zijn er theorieën en methoden waarmee amuletten benaderd kunnen worden vanuit perspectieven anders dan die van de werking en de betekenis binnen de Palestijnse folklore en

geneeswijzen. Het werk van Appadurai and Kopytoff over de culturele biografie van dingen maken het mogelijk amuletten te beschouwen als objecten met een leven die daarin verschillende fasen doorlopen. Het is een raamwerk om amuletten te conceptualiseren als dingen die zich op een vloeibare manier bewegen door verschillende contexten van tijd en ruimte. De amuletten krijgen in elke context verschillende waarden en functies binnen processen van betekenisgeving. Deze fasen corresponderen met de verzamelactiviteiten van Taufiq Canaan en de netwerken waarin de amuletten circuleerden voor en tijdens opname in zijn verzameling. In deze netwerken is het mogelijk om de amuletten te beschouwen in relatie tot de mensen die betrokken waren bij de fabricage, activering, distributie en handel. Maar ook tot de plekken waar ze hun oorsprong hebben, geactiveerd werden, verkocht, bewaard en tentoongesteld werden.

De fasen en contexten worden in elk hoofdstuk onderzocht. Hoofdstuk 1 is een oefening in reflectie op de historiciteit van onze analytische categorieën. Ik stel vragen over de bruikbaarheid van de Engelse termen *amulet* en *talisman* voor het analyseren van objecten die in Palestina gebruikt werden, en met name door ze te contrasteren met de *emische* termen die voorkomen in de notities van Taufiq Canaan. Deze termen (te vinden in Tabel 1) zijn afgeleid van de gebruikte materialen, de vormen waarop amuletten leken, of de abstractie daarvan, de grootte, de combinatie van materialen, de associatie met een heilige en van de gebruiksfunctie. Het belang van deze emische termen is dat zij de specifieke manieren tonen waarop mensen met de amuletten omgingen. Uit de notities van Canaan blijkt duidelijk dat de amuletten niet altijd magische krachten hadden. De amuletten werden ook gedragen vanwege hun relatie tot een heilige, omdat zij eigendom waren van een voorvader, omdat zij inscripties uit de Koran bevatten, omdat het geschenken gekocht in Mekka waren, of omdat werd geloofd dat de ingrediënten medicinale eigenschappen bevatten.

Hoofdstuk 2 gaat over de “eerste” functie die werd toebedeeld aan de amuletten, geneeskraft en bescherming. In het begin van de de twintigste eeuw, toen Canaan zijn amuletten verzamelde, zag hij dat Palestijnse mannen en vrouwen ze gebruikten voor het oplossen van alledaagse problemen zoals ziekte, onvruchtbaarheid, een slechte oogst, liefdesproblemen maar ook voor bescherming tegen allerlei soorten kwaad. Er was een grote verscheidenheid aan objecten die konden worden gebruikt als amuletten, en vele manieren om ze kracht te geven. Ondanks de diversiteit van de amuletten en de verschillende manieren waarop zij werkten, weerspiegelen zij overtuigingen en gewoontes die gedeeld werden door alle dragers, onafhankelijk van hun identiteit als christen, moslim of jood. Deze gemeenschappelijk beleving komt voort uit de dagelijkse interacties met het natuurlijke en agrarische landschap van Palestina, en uit gemeenschappelijke

kennis over heilige plaatsen en geschiedenissen die manieren van bidden, rituelen rondom heiligen en geneeswijzen hebben bepaald.

In hoofdstuk 3 onderzoek ik de overgang van amuletten als objecten voor bescherming en genezing naar de fase van verzamelobjecten. Amuletten die niet effectief bleken werden weggegooid of werden verzameld door etnografen zoals Canaan. Ook interessante, zeldzame of unieke objecten die waardig genoeg werden geacht om te worden bestudeerd werden toegevoegd aan een verzameling. Het hoofdstuk begint met een korte historische beschrijving van de vestiging van christelijke missies en hun rol in de transformatie van het stedelijk milieu in Jerusalem waarin Canaan zich ontwikkelde als arts en etnograaf. Tegen deze achtergrond onderzoek ik de ervaring van het Heilige Land en de toenemende etnografische interesses die leidden tot de totstandkoming van meerdere generaties van verzamelaars, inclusief oorspronkelijke Palestijnen zoals Canaan. Door analyse van de verzamelactiviteit van Canaan, reflecteer ik ook op de daad van het verzamelen als een proces, waarin de motieven en redenen voor het verwerven van objecten veranderde in relatie tot socio-politieke gebeurtenissen en Canaan's eigen wasdom als geleerde, arts en politiek betrokken persoon. Het hoofdstuk graaft ook dieper in de overlap tussen verschillende gebruiken van amuletten in een koloniale context. Deze gelijktijdige gebruiksvormen laten ook nu nog zien dat traditionele geneeswijzen waarin amuletten een rol spelen niet passief werden uitgewist of vervangen door moderne geneeskunde.

Hoofdstuk 4 gaat over de commercialisering van amuletten. Ik onderzoek hoe amuletten waardevolle goederen werden die circuleerden in publieke en private netwerken. Buiten de netwerken die werden opgezet door verzamelaars zoals Canaan, gingen deze objecten ook al langdurig rond binnen families als geneeskundige en beschermende remedies. Ook circuleerden deze amuletten op lokale markten en in de bedevaartsoorden. Het hoofdstuk verkent ook de effecten van buitenlands toerisme naar Jerusalem en de rol van buitenlandse geleerden en reizigers op de totstandkoming van nieuwe commerciële netwerken met daarin gespecialiseerde antiekwinkels die traditionele objecten zoals kleding en amuletten verhandelden. In dit kader identificeer ik nieuwe vormen van consumptie van amuletten, waarin zowel boeren, semi-nomaden en stedelingen een rol hadden.

Hoofdstuk 5 draait om de conceptualisatie van de amuletten van Canaan als een "Palestinian Collection of Amulets" vlak nadat zij werden gedoneerd aan BZU in 1995. Terwijl de betekenislagen worden afgepeld door de jaren heen, begin ik de analyse van het naamgevingsproces van de verzameling in 1995 en de manier waarop amuletten werden geadresseerd in de

tentoonstelling *Ya Kafi, Ya Shafi* in 1998. Gebaseerd op mijn correspondentie met leden van het tentoonstellingscomité, en het analyseren van de catalogus, verkent dit hoofdstuk de boodschap die deze tentoonstelling probeerde over te brengen. Het hoofdstuk gaat dan verder over hoe de amuletten zijn gecatalogiseerd en benaderd na de tentoonstelling. Het hoofdstuk onderzoekt ook hoe het Palestijns-zijn van de objecten niet zomaar een product is van de jaren '90, maar gebaseerd is op Canaan's persoonlijke ervaring van hoe Palestina een natie werd tijdens zijn leven. De verschillende manieren waarop hij de amuletten verwierf laat de netwerken zien die hij opbouwde in zijn leven, en hoe deze netwerken door de tijd heen veranderden parallel aan zijn toenemende betrokkenheid bij het politieke leven van zijn land. Omdat het hoofdstuk raakt aan hoe de vorming van een nationale identiteit intiem verstrengeld is met het verzamelen, tonen en tentoonstellen van materiële cultuur uit het verleden, omvat het ook Canaan's politieke kijk op en overwegingen over het Palestijns-zijn van het materiaal dat hij verzamelde.

Deze laatste fase van amuletten als symbool van de nationale cultuur van Palestina kan worden beschouwd als overlappend met andere fasen. Ondanks het feit dat de amuletten van Canaan tegenwoordig permanent worden tentoongesteld bij de ingang van de bibliotheek van BZU waar zij studenten herinneren aan hun cultureel erfgoed, gebruiken nog steeds veel Palestijnen vergelijkbare amuletten in hun dagelijks leven als geneeskrachtige en beschermende objecten. Anderen vallen niet meer terug op amuletten voor deze functies, maar gaan nog steeds naar winkels om amuletten te kopen vanwege hun zeldzaamheid en esthetische waarde, en omdat zij doen denken aan wijdverspreide gebruiken en tradities die al eeuwen lang deel uitmaken van de Palestijnse cultuur.